

Bijlage 4: Tips en checklist voor de speeltuin vrijwilliger

Om de rol van de speeltuin voor de leefbaarheid te vergroten, is het belangrijk om:

- mensen te activeren, mobiliseren, en samen met elkaar => leefbaarheid vergroten
- stimuleren dat meer volwassenen in de speeltuin elkaar ontmoeten
- meer activiteiten organiseren in en rond de speeltuin
- samen klussen, organiseren en ideeën verzamelen

Hoe stimuleer je dat meer volwassenen elkaar ontmoeten in de speeltuin:

- De speeltuin zo indelen dat ook ouderen worden uitgedaagd om te komen
- Meer activiteiten voor allen, oud en jong
- Bij buurtactiviteiten de speeltuin als centraal punt
- Bankjes voor ouderen en ouders
- Informele mogelijkheden bieden (picknick, ouders koffie mee)

Ideeën voor het organiseren van activiteiten in de speeltuin:

- Barbecue
- Buurtfeest
- Sportactiviteiten, zoals een voetbalwedstrijd of volleybal
- Opa en oma dag
- Lanijtofeest
- X-factor organiseren
- Paaseieren zoeken
- Start van activiteiten, zoals een speurtocht
- Elke 5 jaar jubileum van de speeltuin vieren
- Koninginnedag rommelmarkt
- Pannenkoeken bakken en ouderwetse spelletjes doen (koekhapen, zaklopen etc)
- Straatfeest, straatspelen
- Eten
- Spelmiddag organiseren
- Spooktocht organiseren
- Kerstactiviteiten: kerstboom, kerstmarkt, nieuwjaarsviering voor jong en oud, Kerst/nieuwjaarsborrel
- Gezamenlijk spellen doen, bijv vaders/moeders tegen kinderen voetballen
- Als jeugdcommissie van bijv een buurtvereniging vaker de speeltuin gebruiken

Organiseren van klusdag

- Klusdag organiseren voor buurtbewoners (onderhoud, schoonmaakactie)
- Onderhoud speeltuin 2x per jaar met vaste vrijwilligers
- 1x per jaar onderhoud vrijwilligers met kinderen

Hoe stimuleer je vrijwilligerswerk

- Vrijwilligerswerk stimuleren: zelf goede voorbeeld geven, persoonlijk mensen benaderen, Samen opknappen speeltuin, ook met kinderen
- Doelgroepen: welke andere doelgroepen kun je betrekken: ouderen, scholen, jeugd (ook betrekken bij de activiteiten)
- Zorg dat mensen het nut ervan inzien, en interesse wekken
- Jeugd opleiden
- Actie organiseren
- Persoonlijk contact

Hoe kun je met de inrichting andere doelgroepen stimuleren om in de speeltuin komen

- Toestellen voor jong en oud
- Functies combineren
- Bankjes, tafels, picknickbank in de speeltuin

- Combinaties met scholen, buitenschoolse opvang, kinderwerk
- Ontmoetingsplek, evt. overkapping of zeil
- Ook een plek voor volwassenen (jeu de boules, schaken, koersbal)
- Zorg dat de woningen op de speeltuin kunnen kijken
- Centrale plek als ontmoetingsplek
- Bevolking breed bij de inrichting betrekken
- Informele ontmoeting stimuleren
- Koffiekan mee
- Picknickbank plaatsen
- Geef de speeltuin een leuke naam en maak bijvoorbeeld een klein foldertje over de speeltuin
- Stuur eens een bericht naar de plaatselijke krant als je een activiteit organiseert

Checklist voor een goede speeltuin:

- Fantasie en rollenspel
- Sport
- Rust en kletsen
- Bewegen
- Snelheid
- Geborgenheid
- Hoogte
- Samenwerking
- Creativiteit
- Afwisseling
- Uitdaging
- Ligging t.o.v. zon
- Ligging t.o.v. wind
- Hekwerk nodig
- Zitmogelijkheden volwassenen
- Speelgroen
- Toezicht beheer
- Fietsen
- Kinderen met een beperking/handicap
- Autoverkeer
- Parkeergelegenheid

Laat de verschillende speelfuncties terugkomen:

- **Beweging:** (45%): in het ontwerp kun je beweging stimuleren door: niveauverschillen, trapjes, muurtjes, heuvels, klimtoestellen, een duikelrek, glijbaan, schommel, wip, of een circuit voor rennen of fietsen.
- **Rust:** (25%): b zitten, leunen tegen een muur of hek, toeschouwer zijn van iets, kijken vanuit een uitkijkpost of heuvel. In de praktijk blijkt dat op een gemiddelde momentopname ¼ van de kinderen gewoon niks doet. Hiermee wordt in een ontwerp vaak te weinig rekening mee gehouden.
- **Balspel:** (13%) dit kun je stimuleren door: een open ruimte met vlakke ondergrond (steen of gras), geen hondenpoep, voldoende oppervlakte of ruimte afgeschermd met ballenvangers, blinde muur, doelen, tafeltennistafel, basketbalpaal, volleybalnet.
- **Fantasiespel:** (3%) (vader-moedertje, winkeltje, schooltje, circusje), stimuleren door: gevarieerd ingerichte speelplek met o.a. zand, water, speelhuisje, verder afgeschermd hoekjes, heuvels, kuilen, groen. Is er verstoppertje mogelijk?
- **Constructiespel:** (4%) stimuleren door: (speel)zand, water, losse materialen, natuurlijke plekken met kuilen, plassen, bladeren en takken.

Tips voor natuurlijke/avontuurlijke speelplek:

- Bloemenbult
- Podiumheuvel
- Trapveld met keientribune
- Bankjes bij een fietspad
- Boomstammen en keien
- Loofgang
- Strandje
- Smultuintje
- Pomp: geen drinkwater!
- Natuureducatie
- Sporen en een bord voor sporen
- Speelgroen

Tips locatiekeuze:

- Veilig: verkeersveilig, technisch veilig, plek met toezicht vanuit woningen.
- Bereikbaarheid (zomogelijk ook voor mensen met beperkingen)
- Integratie woonomgeving: langs route school, niet in een dooie hoek stoppen
- Zichtbare plek

Overige tips voor de inrichting:

- Zitelementen!
- Duikelrekken!
- Prikkel de fantasie, let op de kinderlijke maat
- Zorg op elke plek voor (bespeelbaar) groen
- Leuke speelprikkel bij knikkertegel, gekleurde tegel, poefjes
- Niveaoverschillen (heuvels, kuilen, trapjes)
- Ruimte voor ontmoeting
- 0 t/m 5: zand!, zitplek ouders, beschutting
- 6 t/m 11: duikelrek, rust/zitpunt, verstopplek, hutplek, mandschommel, klimmen, dakje.
- Kies voor toestellen waar je in 'samenspeelt', geen 1 persoons wipveren meer plaatsen.
- Goede speelruimte is niet hetzelfde als veel speeltoestellen
- Kies voor veel vrije ruimte (rennen, fietsen, balspel)
- Een tafeltennistafel is alleen leuk op een beschutte plek

Tips voor inspraak:

- Kinderinspraak: gebruik een kinderklankbord: kinderen vragen via scholen, verenigingen etc en doe met hen een rondgang: waar speel je, wat vind je leuk, kinderen maken foto's, wat voor toestel vind je leuk, wat mis je. Als je eerst kinderinspraak doet, ben je sterker bij de volwassen informatie avond.

Zandbakken richtlijnen:

Vooraf over zandbakken zijn er nogal eens vragen over het meest optimale onderhoud en de aanleg.

Advies is ingewonnen bij ondermeer de GGD, veterinaire inspectie, Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieuhygiëne, vooral om besmetting met spoelwormen te voorkomen. Zandbakken hebben een pedagogisch belang voor opgroeiende kinderen. De emotionele ontwikkeling, contact met de bodem en vormen, knoeien, fantasie ontwikkelen enzovoorts. Helaas is er soms angst voor ziekten, hier is echter veel aan te doen.

Aanleg:

- Kleine zandbakken zijn beter te onderhouden dan grote. Vooral voor kinderen tot 3 jaar is een kleine zandbak ook prettiger. Kinderen tot en met 6 jaar spelen graag met zand, maar liever twee kleine dan 1 grote zandbak, ook voor de speelwaarde.
- De zandbak moet op een rustige plek, bij voorkeur half in de zon en half in de schaduw liggen. Zon heeft de voorkeur. Bij felle zon kunnen kinderen met een parasol beschermd worden.
- Zorg voor een looppad rondom de zandbak van tegels.
- Plaats een zandbak nooit op een donkere of vochtige plek.
- De afwatering moet goed zijn, dit kan bijvoorbeeld door een laag grof zand onder de laag zandbakzand. Tussen de twee lagen een laag trottoirtegels met extra ruimte tussen de tegels
- De voorkeur voor materiaalgebruik van de rand is kunststof of beton. Geïmpregneerd hout is niet aan te raden.
- Maak de rand niet hoger dan 25 cm boven maaiveld

Onderhoud

- Vervuiling door honden en katten voorkom je het best door de zandbak af te dekken. De afdekking mag niet luchtdicht zijn, omdat dan de natuurlijke reiniging van het zand vermindert. Bij gebruik van netten moeten de mazen klein genoeg zijn om katten tegen te houden. Gebruik geen (dichte) deksels of plastic om af te dekken.
- Inspecteer het zand eens in de 2 weken op poep, dit kan eenvoudig door het zand te harken, en eventuele uitwerpselen te verwijderen.
- Nieuw zand: jaarlijks vervangen is normaliter voldoende. Het beste is om dit voor het begin van het buitenseizoen te vervangen. Vervang het zand volledig.
- Niet gevaarlijk vuil: etensresten, paddenstoelen en gras. Bij voorkeur verwijderen.
- Verwijder gevaarlijk vuil, zoals glas, blikjes, sigaretten.
- Kleine kinderen krijgen gemiddeld 0,2 g zand binnen per dag. Onderzoek wijst uit dat zandbakken ruimschoots voldoen aan de eisen voor een schone grond verklaring.
- De besmetting van eitjes in de ontlasting van honden van katten, kan een griepachtig verschijnsel geven, met koorts. De VWA/keuringsdienst van waren heeft dit onderzocht bij zandbakken, en geconcludeerd dat spelende kinderen in de zandbak of in normale grond, geen gevaar lopen qua gezondheid.
- De gemeente adviseert om het zand eens in de drie jaar te vervangen, dit wordt ook bij de scholen toegepast.

Water richtlijnen:

- Zorg voor zicht op het water, vanuit woningen of een pad.
- Het beste is om een flauwe oever en vervolgens een plasberm te hebben met een minimale breedte van een meter. Een plasberm is maximaal 20 cm diep.
- Beplanting op de flauwe oever maakt het water minder bereikbaar
- Als er een beschoeiing nodig is, is het aan te bevelen om deze op enige afstand van de waterlijn aan te brengen. Deze situatie is voor jonge kinderen aantrekkelijker terwijl de kans op ongelukken kleiner wordt.
- Een hek werkt vaak averechts: kinderen willen toch graag bij het water komen, klimmen langs of over het hek en kunnen wellicht niet meer uit het water komen.
- Pompen en dergelijke: een pomp in de speeltuin is erg leuk en goed voor creatief spel. Maar, kinderen hebben de neiging dit te drinken, dus dan moet er gezorgd worden dat er goed drinkwater uitkomt. Ondanks aansluiten op drinkwaterleiding, is er nog vaak het risico van de legionella bacterie. Daarom liever geen pompen toepassen in de speeltuin.